

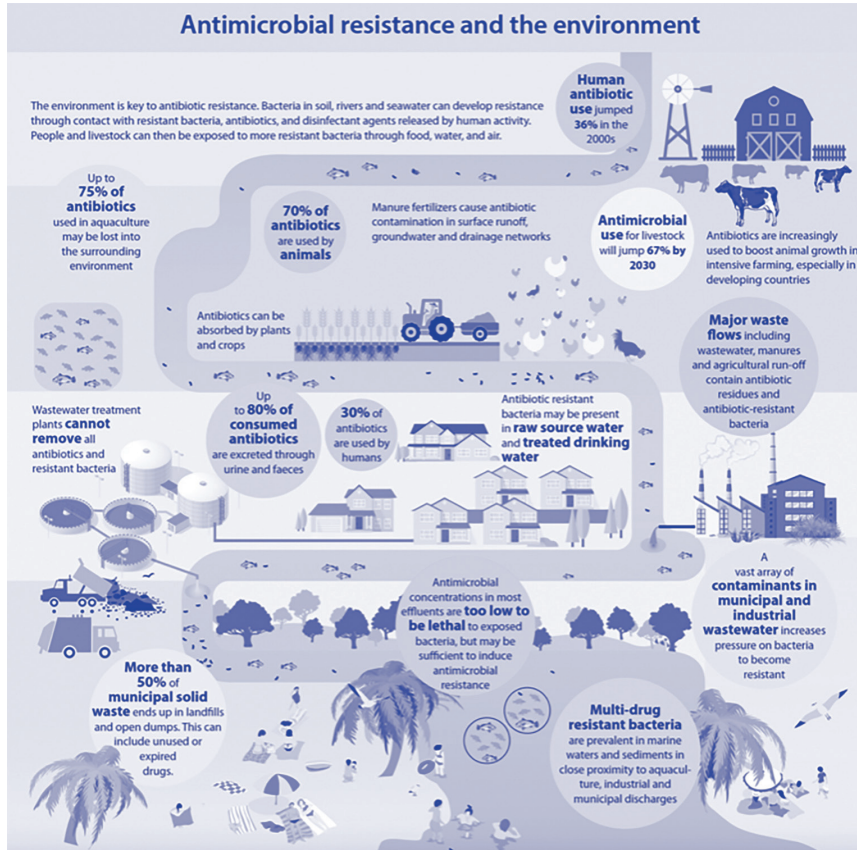
เก็บตก

พศ.ปก.ปฐพี รุจน์ร่ำรงค์
ศูนย์สารสนเทศสภากายาและคุ้มครองผู้บริโภค
คณะเภสัชศาสตร์ ม.สสสศาสตร์

ปัญหาสุขภาพชีวิตเนตค้ำจางจากชุมชน ฟาร์ม โรงงานผลิตยา และโรงงานผลิตอาหารสัตว์ผสมยา

ปัญหาสุขภาพชีวิตเนตค้ำจางจากชุมชนหรือปนเปื้อนในสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาที่สร้างความกังวลว่า จะทำให้เกิดปัญหาเชื้อดื้อยาในสิ่งแวดล้อมซึ่งอาจแพร่กระจายเชื้อดื้อยาไปสู่มนุษย์ นอกจากนี้ยาปฏิชีวนะ ในสิ่งแวดล้อมยังอาจส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศของจุลินทรีย์และสิ่งมีชีวิตอื่นซึ่งส่งผลกระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพได้

ภาพจาก UNEP, Frontiers 2017: Emerging Issues of Environmental Concern

การสำรวจปัญหายาปฏิชีวนะตกค้างจากชุมชนในประเทศไทย มีการศึกษาโดยสำรวจการปนเปื้อนของยาปฏิชีวนะในดินหรือในแหล่งน้ำ การศึกษาการดื้อยาของเชื้อจุลินทรีย์ที่เก็บได้จากสิ่งแวดล้อมหรือจากสัตว์ในฟาร์มหรือบ่อเลี้ยงสัตว์น้ำ ซึ่งพบว่ายาปฏิชีวนะตกค้างจากชุมชนอาจเกิดขึ้นได้หลายสาเหตุ เช่น การใช้ยาปฏิชีวนะในการเลี้ยงสัตว์ ไม่ว่าจะเป็นการใช้ยาปฏิชีวนะในการเลี้ยงสุกร การเลี้ยงปลา การกำจัดภาชนะบรรจุยาปฏิชีวนะในฟาร์มปศุสัตว์โดยวิธีการฝัง การทิ้งยาปฏิชีวนะจากครัวเรือน น้ำทิ้งจากชุมชน ฟาร์มเลี้ยงสัตว์ น้ำทิ้งจากโรงพยาบาล ซึ่งมียาปฏิชีวนะปนเปื้อน ระบบบำบัดน้ำเสียไม่สามารถบำบัดน้ำเสียที่ปนเปื้อนยาปฏิชีวนะได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ในส่วนของยาปฏิชีวนะตกค้างเนื่องจากการใช้ในพืชและโรงงานผลิตอาหารสัตว์ผสมยา ยังคงต้องรอผลการสำรวจปัญหาที่เกิดขึ้นในประเทศไทยต่อไป ซึ่งส่งผลต่อมาตรการทางกฎหมายที่จะนำมาใช้ในการควบคุมด้วย

ด้านมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำจัดขยะหรือของเสียที่มียาปฏิชีวนะนั้น ต้องพิจารณาทั้งกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข กฎหมายว่าด้วยโรงงาน กฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ตลอดจนกฎหมายว่าด้วยมาตรฐานสินค้าเกษตร ซึ่งยังขาดความชัดเจนเรื่องน้ำทิ้งที่มียาปฏิชีวนะ ยาด้านจุลชีพ สารปฏิชีวนะในน้ำทิ้ง ส่วนการทิ้งยาปฏิชีวนะของประชาชนนั้น ตามกฎกระทรวงการจัดการมูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชน พ.ศ. 2563 ข้อ 8 ประกอบประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดให้ยาและเวชภัณฑ์ วัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทที่ใช้ในทางการแพทย์เป็นมูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชน พ.ศ. 2565 (ประกาศนี้ใช้บังคับในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2567) ประชาชนต้องคัดแยกขยะออกจากขยะประเภทอื่น อีกทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องจัดให้มีภาชนะรองรับมูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชน (ถังขยะ) มีจุดทิ้งมูลฝอย หรือสถานที่พักรวมมูลฝอย ตามความเหมาะสมหรือตามที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดด้วย

เอกสารอ้างอิง

กฎกระทรวงการจัดการมูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชน พ.ศ. 2563. ราชกิจจานุเบกษา. 2563; 137(88 ก): 22

น้ำฝน เอกตาแสง ญาณสินี สุมาและ จารุพล มหิโฑด. การปนเปื้อนยาปฏิชีวนะในน้ำทิ้งจากระบบบำบัดน้ำเสียชุมชน. วารสารวิทยาศาสตร์บูรพา. 2564; 26(3): 1490-15

ปนัดดา กันมาลัย. การศึกษาการปนเปื้อนสารตกค้างจากยาปฏิชีวนะในน้ำทิ้งโรงพยาบาล. วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2562

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากโรงงานอุตสาหกรรม นิคมอุตสาหกรรม และเขตประกอบการอุตสาหกรรม. ราชกิจจานุเบกษา. 2559; 133 (พิเศษ 129 ง): 17

ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดให้ยาและเวชภัณฑ์ วัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทที่ใช้ในทางการแพทย์เป็นมูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชน พ.ศ. 2565. ราชกิจจานุเบกษา. 2566; 140 (พิเศษ 24 ง): 35

สุภาวดี เปล่งชัย, อิศรพงษ์ นาสมรูป. สถานการณ์การใช้ยาปฏิชีวนะในฟาร์มปศุสัตว์ และแหล่งกระจายยาสัตว์ ในพื้นที่อำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด. วารสารการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพ (Online). 2564; 1(2): 55-58

Chuanpit Jarat et al. Use and Contamination of Veterinary Antibiotics in Two Swine Farming Systems in Phitsanulok Province, Thailand. Environment Asia. 2018; 11(3): 103-116

Sulaiman Madyod et al. Drug Resistance of Bacteria in Cage Cultured Tilapia from Tapi River, Nakhon Si Thammarat Province. Science and Technology Nakhon Sawan Rajabhat University Journal. 2019; 11(14): 67-76

UNEP. Frontiers 2017: Emerging Issues of Environmental Concern [Internet]. 2017 [cited 2023, January 31]. Available from: <https://www.unep.org/resources/frontiers-2017-emerging-issues-environmental-concern>

